

Poljakov – »Instytut Polonijny« je bil ustanovljen leta 1976 in je interdisciplinarna raziskovalna ter pedagoška ustanova v okviru najstarejše poljske, Jagielonske univerze v Krakovu. Beseda »Polonia« v poljskem jeziku označuje poljske etnične skupine izven matične države. »Instytut Polonijny« je sčasoma postal središče raziskovanja migracij, etničnih in socialnih problemov izseljevanja Poljakov, poljske izseljenske literature in učenja poljskega jezika za izseljence in tujce. Na inštitutu je mogoče obiskovati predavanja iz zgodovine, sociologije, književnosti, kulture in sodobne družbe ter prav tako obiskovati intenzivne tečaje poljskega jezika. »Instytut Polonijny« organizira vsakoletne poletne tečaje za študente z vsega sveta za študij poljskega jezika in kulture.

Za Inštitut za izseljenstvo ZRC SAZU je bilo srečanje s sorodnimi inštituti v Evropi izjemno koristno in spodbudno, ne le zaradi predstavitve našega dela, marveč tudi zaradi našega nadaljnjega sodelovanja. Na drugi strani pa je bilo spoznanje, koliko bi se v okviru Inštituta za izseljenstvo ZRC SAZU še dalo narediti, tudi soočenje z dejstvom, da je /ne/interes financirjev trenutno pravzaprav edina nepremostljiva težava.

Irena Gantar Godina

Mednarodni simpozij »Evropske ikonografije: predstavništva, ideologije, teritoriji, geopolitike«

Pariz 7.–9. oktober 1996

Po konferenci o manjšinah in etničnih strukturah v Evropi (*Langues regionales et relations transfrontalieres en Europe*) leta 1994 v Parizu ter konferenci o etničnih diasporah (*Les Reseaux des Diasporas = The Networks of Diasporas*) leta 1995 na Cipru so znanstveniki Inštituta za prostor in kulturo pri pariški univerzi Sorbonne organizirali v sodelovanju s francoskim nacionalnim komitejem za geografijo interdisciplinarni mednarodni simpozij o evropskih ikonografijah. Simpozij z naslovom **The European Iconographies: Representations, Ideologies, Territories, Geopolitics** je pod pokroviteljstvom predsednika Sorbonne J. P. Poussouja potekal v prostorih te univerze.

Ikonografije predstavljajo skupek simbolov, pogledov, idej itd., ki jih je podedovala skupnost in s katero so njeni člani globoko spojeni. Zveza med ljudmi in ikonami predstavlja cement skupnosti. Na podlagi te definicije se definira tudi teritorij, v katerem živijo ljudje, ki so člani ene ikonografije in iz katerega so drugi ljudje izključeni. Tako ikonografija gradi delitve najprej v duhu, nato pa tudi v resničnosti. Delitve so torej dejstvo svetovnega reda, v katerem živijo. Ikonografija je sestavljena iz različnih elementov, kakršne predstavljajo religija, jezik, zgodovina, socialne organizacije, tabuji in podobne. Pri tem ni toliko pomembna vsebina ikonografije kot njena funkcija v okviru mreže odnosov, ki so stvorjeni med skupnostjo in prostorom. Tudi lahko poudarimo, da je glavni element ikonografije politični efekt, ki ga le ta ima.

V uvodnem predavanju je japonski geograf *Yasuo Miyakawa* z univerze v Kyushuju predstavil idejo mednarodnih ikon in idejo, kako se ikone lahko odražajo v gostujočem okolju. Temu so sledila predavanja delovne skupine o ikonografijah v spreminjanju svetu (**Iconographies in a Changing World**). *Michel Philipponneau* z univerze Haute-Bretagne iz Rennsa je predstavil referat o atlantskih ikonografijah v Evropi, v katerem je govoril o tem, kako bi lahko nacionalne ikonografije bile zamenjane z evropskimi ali atlantskimi ikonografijami. *Calogero Muscara* z rimske univerze se je v svojem referatu zavzemal, da bi nacionalne in etnično pogojene ikonografije nadomestile ikonografije sosesk, ki naj ne bi bile vezane le na določene regije. Podobno tematiko je obravnaval tudi *François J. Gay* iz Rouena, ki je načel vprašanja posvetovljenja kulturnih identitet in lokalnega razvoja. Kot zadnji je v okviru te delovne skupine predstavil svoj referat organizator simpozija, *Georges Prevelakis*; ukvarjal se je z globalizacijo, ekonomskimi vojnami in nastajanjem evropskih ikonografij, ki naj bi po konceptu nadomestile nacionalne ikonografije v Evropi, vendar pa je moral tako kot vsi drugi avtorji te delovne skupine priznati, da evropske ikonografije v smislu identitete praktično še ni in da bo preteklo še precej časa, predno bodo evropske inštitucije nadomestile nacionalne inštitucije v nastajanju zavesti in v povezavi s tem tudi simbolov oziroma ikonografij.

Sledili so referati delovne skupine o konceptu ikonografij v smislu teoretičnih in zgodovinskih pristopov (**The Iconography Concept: Theoretical and Historical Approaches**). Nemški zgodovinar grškega porekla, *Pavlos Tzermias* z univerze Fribourg je referiral o odnosu med geografijo in zgodovino glede na koncepte ikonografij, kjer navaja, da naj bi geografija zastopala statično metodologijo, zgodovina pa dinamično spremenljive ikonografije, pri čemer se je skliceval na francosko in nemško šolo zgodovinopisja. Predstavil je tudi vprašanja ideologije pri geografiji in ideologije pri zgodovini, realnosti ter mite in odnose

geografije ter zgodovine kot strok do geopolitičnih raziskovanj. *Paul Claval* s sorbonnske univerze je predstavil ikonografije kot negacijo prostora, pri čemer se je skliceval na rezultate že omenjene ciprske konference o diasporah. Še bolj teoretičen je bil referat *Luce Muscara* z neapeljske univerze, v katerem je avtor spregovoril o pristopu preminulega francoskega geografa *Jeana Gottmanna* k vprašanju ikonografij. V nadaljevanju delovne skupine je najprej pariški psihiater grškega porekla, *Grigoris Maniadakis* predstavil ikonografije v okviru psihologije grup, nato pa je *Milan Bufon* s Slovenskega raziskovalnega inštituta v Trstu spregovoril o ikonografijah v naravnem, kulturnem in družbenem okolju. Pri tem se je naslanjal zlasti na rezultate svojih raziskovanj na območju ob slovensko-italijanski državni meji. Ob koncu zasedanja te delovne skupine sta *Herman Santis Arenas* in *Monica Gangas-Geisse* z univerze v Santiagu analizirala ikonografije v politično-administrativni delitvi in organizaciji državnega prostora. Referat je bil spremljan s številnimi zemljevidi, ki so prikazovali primerjavo razvoja razmejitve teritorialnih enot Čila.

Posebna delovna skupina je bila posvečena ikonografiji urbanega prostora in pokrajine (*Urban Space and Landscape Iconographies*). *Herman van der Wusten* iz Amsterdama je predstavil načrte za organizacijo prostora, še zlasti za organizacijo mest. Pri tem je posvetil pozornost predvsem Stalinovim načrtom za Moskvo ter Hitlerjevim za Berlin in ostala nemška mesta. Ta referat je pokazal, da vprašanja ikonografij ne moremo obravnavati disciplinarno, ampak je v teh razpravah mogoče le interdisciplinarni pristop. Referat *Daniela J. Pierceya* z univerze v Oxfordu je orisal javno umetnost v ikonografijah, *Herman Santis Arenas* in *Monica Gangas Geisse* iz Santiaga pa sta na primeru Čila spregovorila o državnem teritoriju kot ikonografiji. *Jacqueline Lietaud* z univerze v Amiensu je predstavila izgled mest kot ikonografije.

Sledila je delovna skupina, ki se je ukvarjala s slikami, zemljevidi in predstavitvami prostora (*Images, maps, spatial representations*). *Jean Laponce* iz Vancouvra v Kanadi se je na podlagi anket spraševal, kdo predstavlja center sveta glede na predstave severnoameriških in evropskih študentov. Ugotovil je, da večina severnoameriških študentov meni, da je center sveta v Washingtonu in da so le redki posamezniki ob tem vprašanju navajali nekatere evropske države (pri tem je jasno, da gre za izseljenca ali njihove potomce, katerim predstavlja center sveta njihova domovina, oziroma domovina njihovih dedov). Povsem drugačno pa je bilo mnenje evropskih študentov, saj jih je večina menila, da je center sveta v eni od evropskih držav, le redki pa so menili, da je center sveta v Washingtonu. *Maria Prevelakis* z Inštituta za prostor in kulturo pri sorbonnski univerzi je predstavila ikone v njihovi izvorni tradiciji, to je pri grško-bizantinski kulturi in jih na podlagi tega predstavila kot moment identifikacije na teh prostorih, *Michel Brumeau* iz Bordeauxa v Franciji pa je razmišljal o bizantinskih ikonah kot konceptualnem izvoru ikonografije.

Naslednja delovna skupina je nosila značilen naslov: za evropsko ikonografijo (*For a European Iconography*). *Irene Kyriakopulos* z washingtonske univerze je spregovorila o evropski ekonomski integraciji in geopolitičnih dejstvih v tranziciji. Pri tem je opozorila, da mora priti v Evropi do evropske gospodarske identitete, če hoče evropska gospodarska integracija postati uspešen tekmelec ekonomski integraciji na severnoameriškem kontinentu (NAFTA). *Fabricio Eva* iz Milana se je v svojem referatu zavzel za Evropo regij, ki naj ne bi bila Evropa etničnih držav, vendar pa se je tudi tokrat pokazalo, da koncept preseganja etničnih držav v Evropi (še) nima prihodnosti. Referat *Jana Paulova* z Univerze v Bratislavi je predstavil Slovaško skozi zgodovino ter njeno geopolitično pozicijo v okviru Samove države, bavarsko-frankovske monarhije, habsburške monarhije, Češkoslovaške in samostojne slovaške države. *Galkina, T. Kolosov, V. Lavrenova* in *O. Yu Vedenin* z Ruske akademije znanosti pa so predstavili referat o geopolitičnih shizmah na prostoru kulture v odnosih med Rusijo in ostalo Evropo. *Gerard François Dumond* s pariške Sorbonne, ki je v svojem referatu spregovoril o evropski identiteti in ikonografijah, je ugotovil, da po etničnih mejah razdeljena Evropa že poseduje določene evropske ikonografije in da je tu zlasti potrebno omeniti ekonomski uspeh kot ikonografijo ter tudi nekatere evropske simbole, ki bodo morda prevladali v prihodnosti.

Kot kontrast evropskim ikonografijam so organizatorji pripravili posebno delovno skupino o jugoslovanskih ikonografijah (*Yugoslav Iconographies*), kjer je *Stephanie Solarad* predstavila referat o začetku ikonografij na primeru nemogoče »jugoslovanske« nacije. Sam sem se sprehodil skozi zgodovino posameznih narodov na ozemlju nekdanje Jugoslavije in predstavil poglede slovenskega zgodovinarja na ikonografije, še posebej pa nekatere zgodovinske ikonografije, ki še danes otežujejo medsebojne odnose tako med novimi državami na ozemlju nekdanje Jugoslavije, kakor tudi med sosedi, kot na primer Italijani in Slovenci ali pa med Grki in Makedonci. *Nano Ruzin* je nato predstavil multinacionalne ikonografije v Makedoniji, pri čemer se kot član makedonskega parlamenta ni mogel izogniti medetničnim odnosom na ozemlju današnje Makedonije, *Yves-Maxime Danan* s pariške Sorbonne pa je nato analiziral okultne aspekte v jugoslovanskem konfliktu, pri čemer mu je kot vir služilo francosko časopisje 90-ih let. Le-to naj bi situacijo na tleh nekdanje Jugoslavije prikazovalo pristransko, (domnevno) iz antisrbskih pozicij.

V delovni skupini o identiteti in geopolitiki (**Identity and geopolitics**) je najprej *Marco Antonsich* z univerze v Trstu predstavil prenos italijanskih ikonografij (še zlasti pogleda na urbano ter cestno strukturo) v Etiopijo v času italijanskega fašističnega zavzetja te države v 30-ih letih tega stoletja. V nadaljevanju pa je *Marin Bachvarov* iz Sofije najprej obdelal geopolitični položaj Bolgarije kot primer ikonografije, za njim pa je *Gartjan Dijkink* iz Amsterdama v zanimivem referatu spregovoril o novi geopolitiki in nacionalni identiteti Francije ter Nizozemske. Postavil si je več vprašanj in sicer: a) koliko je zunanja politika obeh držav namenjena predvsem razširitvi nacionalne identitete in ponovni vzpostavitvi nacionalne identitete v teh državah; b) ali je ta politika lahko predstavljena tudi kot politika evropeizacije; c) koliko je evropska ideja prisotna v obeh državah; d) ali je Evropa (v tem primeru države Evropske unije) že prežeta z evropsko identiteto v odnosu do zunanjega sveta.

Zadnja delovna skupina se je ukvarjala s teritorialno krizo kot ikonografsko krizo (**Territorial Crisis, Iconographical Crisis?**). V tem sklopu je bil zanimiv zlasti referat *Christiana Lagarda* z univerze v Perpignanu, ki se je ukvarjal z ikonografijami akvitsanske in katalonske manjšine. *Etienne Copeaux* iz Istanbula je predstavil Turško republiko Ciper kot primer transferirane ikonografije, temu pa sta sledila dva referata izraelskih znanstvenikov. *Yossef Shilav* z univerze Bar-Ilan je govoril o ikonografiji in suverenosti iz židovskih perspektiv, *Michael Romann* iz telavivske univerze pa se je ob teritorialnem konfliktu na svetih krajih povprašal, kaj predstavlja Jeruzalem in razložil, kje bi naj bile meje Jeruzalema. Ob koncu je *Joel Kotek* s Svobodne univerze v Bruslju predstavil odnose med Flamci in Valonci v Bruslju kot primer belgijskih ikonografij.

Matjaž Klemenčič

Poročilo o delovanju Zveze zgodovinskih društev za Slovenijo med 27. in 28. zborovanjem slovenskih zgodovinarjev (1994–1996)

Delovanje naše zveze oziroma društva v preteklih dveh letih bi lahko opredelili kot uspešno, obenem pa tudi kot neuspešno. Te dvojne podobe ne poudarjamo kot izraz lažne skromnosti izvršnega odbora, temveč kot stvarno dejstvo, saj so neuspehi sestavni in spremljajoči del uspešno izpeljanih akcij. V stvarnost smo prelili kar nekaj idej, vendar se obenem zavedamo, da je veliko nalog ostalo neuresničenih in da zaupanja, ki nam je bilo poverjeno z izvolitvijo, nismo docela upravičili oziroma nismo uresničili vsega, kar nam je bilo naloženo pred dvema letoma. V katero smer se bo nagnila tehnična pri oceni našega dela v zadnjih dveh letih, pa boste presodili vi, spoštovano članstvo, na osnovi opravljenega in tudi neopravljenega, kar bo razvidno iz tega poročila.

Najprej začnimo z vedrejšo podobo naše dejavnosti, pri čemer ne bomo navajali števila sej in sprejetih ter odposlanih dopisov, ker to samo po sebi ne govori o kakovosti naše dvoletne aktivnosti. Osredotočili se bomo na tiste dejavnosti, ki so ali bodo pustile trajnejšo sled v našem spominu. Značilnost delovanja naše zveze v preteklih dveh letih je bila strokovnega značaja. Tako je bila naša zveza v minulem obdobju od zadnjega zborovanja organizator ali soorganizator petih znanstvenih simpozijev in okroglih miz. Naj nam bo dovoljeno, da jih poimenujemo naštejemo:

- z Zgodovinskim društvom Celje je organizirala simpozij *Celjsko gimnazijsko vprašanje 1895–1995*, ki je potekal v Celju od 19. do 20.4.1995;
- v okviru obeležitev 50. letnice osvoboditve Slovenije je organizirala mednarodni znanstveni simpozij *Slovenija v letu 1945*, ki je potekal od 27. do 28.9.1995 v Ljubljani;
- skupaj z občino Kranj je bil v Kranju 19.10.1995 prirejen simpozij *O življenju in delu dr. Josipa Žontarja*, ob njegovi stoletnici rojstva;
- v sodelovanju z Inštitutom za novejšo zgodovino smo 21.5.1996 na Gradu Snežnik priredili okroglo mizo z naslovom *Žrtve II. svetovne vojne na Slovenskem*;
- bili smo tudi med prireditelji mednarodnega simpozija ob *150-letnici južne železnice in prihoda prvega vlaka v slovenske dežele*, ki ga je pripravilo Zgodovinsko društvo Celje v dneh od 30.5. do 1.6.1996;
- zadnja naša akcija pa je bila organizacija letošnjega 28. in pravkar iztekajočega se zborovanja slovenskih zgodovinarjev.

Naši društveniki so sodelovali še na številnih drugih znanstvenih srečanjih (Modinci, linška konferenca), jih pomagali organizirati; sodelovali v uredništvu različnih zbornikov in drugih publikacij,